

Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie

MACIEJ BŁOTNICKI

mblotek@wp.pl

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-1946-2606>

Modyfikacja zarzutów w postępowaniu karnym

Modification of Charges in the Criminal Trial

WPROWADZENIE

Proces karny, ujmowany jako łańcuch wzajemnie oddziałujących na siebie czynności procesowych, znamienny jest faktem, że w miarę posuwania się jego toku i przechodzenia w kolejną z faz wiedza o czynie przestępnym ulega istotnemu wzbogaceniu. Jego dynamiczność sprawia, że badany stan faktyczny weryfikowany jest w trakcie całego toku sprawy¹. Po rozpoczęciu fazy *in personam* postępowania przygotowawczego, w dalszym ciągu ujawnia się i gromadzi materiał dowodowy oraz wyjaśnia okoliczności zdarzenia². Niektóre dowody, do których nie przywiązywano dużej wagi, mogą okazać się istotne, zmianie może ulec ocena materiału lub jego części³, a akt przedstawienia zarzutów powinien odzwierciedlać ten stan.

Instytucja modyfikacji zarzutów ma, podobnie jak postawienie w stan podejrzenia, istotny walor gwarancyjny dla podejrzanego, który w tym przypadku uzyskuje informację, jaki zarzut aktualnie na nim ciąży, co umożliwia zastosowanie adekwatnych środków obrony⁴. Bierna strona procesu karnego ma prawo

¹ F. Prusak, *Pociągnięcie do odpowiedzialności karnej w procesie karnym*, Warszawa 1973, s. 113.

² J. Peczeniuk, *Instytucja przedstawienia zarzutów w świetle przepisów kodeksu postępowania karnego*, „Wojskowy Przegląd Prawniczy” 1993, nr 3–4, s. 47.

³ J. Kudrelek, *Instytucja przedstawienia zarzutów w polskim procesie karnym*, „Policja” 2003, nr 1–2, s. 59.

⁴ R.A. Stefański, *Modyfikacja zarzutów*, „Prokuratura i Prawo” 2013, nr 12, s. 94.

oczekiwać, że jest podejrzana wyłącznie o ten czyn, który wynika z treści postanowienia o przedstawieniu zarzutów. Biorąc też pod uwagę, że postawiony zarzut stanowi zakres przedmiotowy postępowania przygotowawczego, to każde rozszerzenie jego granic musi zostać podane podejrzanemu do wiadomości⁵.

Modyfikacja zarzutów w trakcie postępowania karnego skutkuje aktualizacją mechanizmu korygującego uprzednio wydane postanowienie o postawieniu w stan podejrzenia⁶, a tryb ten musi odpowiadać warunkom przewidzianym w art. 314 k.p.k.⁷ Przepis ten nakazuje niezwłocznie wydać nowe postanowienie, ogłosić je podejrzanemu i go przesłuchać. Można skonstatować, że te czynności mają być przeprowadzone identycznie, jak w czasie przedstawienia zarzutu po raz pierwszy⁸. Świadczy o tym obowiązek odpowiedniego stosowania art. 313 § 3 i 4 k.p.k. Takie postanowienie powinno być wydane w sytuacjach prawem przewidzianych, ponieważ wszelkie zmiany muszą odbywać się z uwzględnieniem rygorów proceduralnych. Prowadzący postępowanie przygotowawcze, na podstawie art. 314 k.p.k., jest zobowiązany sporządzić postanowienie o uzupełnieniu bądź zmianie uprzednio wydanego postanowienia o przedstawieniu zarzutów w przypadkach przewidzianych w zakresie zastosowania tej normy.

Warto już w tym miejscu zwrócić uwagę na fakt, że nie każda zmiana sytuacji procesowej podejrzanego nakłada na organ procesowy obowiązek aktualizacji decyzji o pociągnięciu do odpowiedzialności karnej. Przepis ten przewiduje trzy okoliczności prowadzące do wydania postanowienia modyfikującego. Po pierwsze, gdy podejrzanemu należy postawić zarzut nieobjęty wydaną wcześniej decyzją procesową. Po drugie, gdy zgromadzony materiał dowodowy świadczy o tym, że opis czynu uległ istotnej zmianie. Po trzecie, w sytuacji zmiany kwalifikacji prawnej czynu na surowszą. Dwie pierwsze okoliczności odnoszą się do ustaleń faktycznych związanych z zarzucanym czynem, trzecia natomiast dotyczy jego oceny prawnej⁹. Implikuje to wniosek, że nie ma zastosowania procedura modyfikacji zarzutów, gdy zmienia się podmiot przestępstwa. Wtedy na podstawie art. 322 § 1 w zw. z § 3 k.p.k. organ procesowy umarza postępowanie *in personam*. Poniższe rozważania będą się skupiać na analizie przesłanek, zawartych w art. 314 k.p.k., aktualizujących obowiązek wydania postanowienia modyfikującego przedstawione zarzuty oraz ich wpływ na decyzje organów procesowych.

⁵ D. Tarnowska, *Instytucja przedstawienia zarzutów w polskim procesie karnym*, Szczecin 2013, s. 83.

⁶ F. Prusak, *op. cit.*, s. 114.

⁷ R.A. Stefański, *Modyfikacja...*, s. 94; W. Grzeszczyk, *Postępowanie przygotowawcze w kodeksie postępowania karnego*, Warszawa 2012, s. 68.

⁸ R.A. Stefański, [w:] *Kodeks postępowania karnego. Komentarz*, red. J. Bratoszewski, t. 2, Warszawa 2004, s. 383.

⁹ S. Stachowiak, *Przedstawienie zarzutów w kodeksie postępowania karnego*, „Prokuratura i Prawo” 1999, nr 2, s. 33.

CZYN NIEOBJĘTY UPREDNIO WYDANYM POSTANOWIENIEM
O PRZEDSTAWIENIU ZARZUTÓW

Wobec podejrzanego należy wydać postanowienie o uzupełnieniu zarzutów wtedy, gdy w trakcie postępowania przygotowawczego zostaną ujawnione okoliczności dostatecznie uzasadniające podejrzenie, że podejrzany dopuścił się jeszcze innego czynu (lub czynów) niż ten, który ujęto w treści pierwotnej decyzji¹⁰. Okoliczności te, w myśl swobodnej oceny dowodów, powinny świadczyć o potencjalnym sprawstwie wskazanej w postanowieniu osoby¹¹. Irrelevantny jest czas popełnienia zarzucanego czynu, gdyż chodzi o czyn (bądź czyny) ujawniony po wydaniu postanowienia o przedstawieniu zarzutów. Implikuje to wniosek, że nową decyzją mogą być objęte zachowania popełnione zarówno przed, jak i po postawieniu w stan podejrzenia¹², także wtedy, gdy oceniane prawnokarnie przestępstwa wchodzi w skład ciągu przestępstw (art. 91 k.k.). Ma to na celu uzupełnienie poprzednich zarzutów poprzez ich rozszerzenie o nowe¹³. Podstawą dalszego postępowania są więc zarzuty ujęte w dwu postanowieniach: wydanym w trybie art. 313 k.p.k., które nie traci na aktualności, oraz wydanym na podstawie art. 314 k.p.k.¹⁴ Powyższe uwagi nie odnoszą się do czynu ujętego w ramach art. 12 k.k., który należy modyfikować w trybie zmiany, a nie uzupełnienia zarzutów¹⁵. Jest to słuszny zabieg, ponieważ w doktrynie prawa karnego przyjmuje się, że spięte klamrą ciągłości dwa lub więcej zachowania są uznawane za jeden czyn – czyn ciągły, a ujawnienie nowych zachowań, objętych zastosowaniem art. 12 k.k., nie zmienia faktu, że wciąż jest to ten sam czyn. Implikuje to wniosek, że w zakresie zachowania opisanego w ramach art. 12 k.k., z punktu widzenia konieczności aplikacji art. 314 k.p.k., wchodzi w grę nie nowy czyn, lecz zmiana jego opisu.

Po dokonaniu tych wstępnych ustaleń należy przedstawić, kiedy trzeba uznać, że mamy do czynienia z nowym czynem¹⁶. Nie ulega żadnej wątpliwości,

¹⁰ R. Kmieciak, *Przedstawienie, zmiana i rozszerzenie zarzutów w postępowaniu przygotowawczym (na tle problematyki niezmienności i niepodzielności przedmiotu procesu karnego)*, [w:] *Problemy wymiaru sprawiedliwości karnej. Księga jubileuszowa Profesora Jana Skupińskiego*, red. H. Kuczyńska, J. Kosonoga, J. Jakubowska-Hara, A. Błachnio-Parzych, Warszawa 2013, s. 442; R.A.Stefański, *Modyfikacja...*, s. 80.

¹¹ M. Gabriel-Węglowski, *Regulamin prokuratury. § 121–272 i 329–345*, LEX/el. 2013.

¹² J. Peczeniuk, *op. cit.*, s. 48.

¹³ R.A.Stefański, [w:] *Kodeks postępowania karnego...*, s. 383.

¹⁴ P. Hofmański, E. Sadzik, K. Zgryzek, *Kodeks postępowania karnego. Komentarz*, t. 2, Warszawa 2011, s. 133.

¹⁵ *Ibidem*; M. Rogalski, *Tożsamość czynu w procesie karnym*, „Państwo i Prawo” 2005, z. 6, s. 49–64.

¹⁶ Nie chcąc podejmować w tym miejscu problematyki zasadniczej odmienności w materialno-prawnym i procesowym wyznaczaniu tożsamości czynu w kontekście przedmiotowej analizy, będąc się posługiwał dominującą we współczesnym orzecznictwie sądowym koncepcją ontologicz-

że uzupełnienie zarzutów może nastąpić wyłącznie przy braku ontologicznej tożsamości między czynami zarzucanymi podejrzanemu¹⁷. Wśród przedstawicieli doktryny procesu karnego¹⁸ podnosi się, że czynnikami dyferencjującymi zachowania uznawane w prawie karnym za czyny¹⁹ są: indywidualny przedmiot ochrony, przedmiot czynności wykonawczej, zintegrowane zespoły aktywności sprawcy oraz zwartość czasowo-przestrzenna²⁰. W każdym przypadku należy brać pod uwagę dobro, na które kierowany jest zamach sprawcy i które jest jednocześnie dobrem prawnie chronionym przez odpowiedni przepis części szczególnej kodeksu karnego lub ustawy pozakodeksowej²¹. Przedmiotem czynności wykonawczej jest nośnik dobra prawnego, na który kierowany jest zamach poprzez oddziaływanie zgodne z treścią czynności wykonawczej konkretnego typu czynu zabronionego²². W przypadku zintegrowanego zespołu zachowań w doktrynie prawa karnego korzysta się z oceny bezstronnego obserwatora, gdzie z punktu widzenia ocen społecznych zachowania sprawcy w postaci aktywności i pasywności będą odbierane jako pewna wyodrębniona całość²³. W związku z powyższym należy stwierdzić, że zmiana przynajmniej jednego z wymienionych elementów, składających się na wewnętrzną strukturę przestępstwa, powinna być traktowana jako nowy czyn²⁴. Jak się jednak podnosi, nie jest możliwe sformułowanie *a priori* bezbłędnych kryteriów tożsamości czynu zarzucanego podejrzanemu. Niezbędne jest uwzględnianie indywidualnych okoliczności faktycznych każdego przypadku²⁵.

no-normatywnego ujęcia tożsamości czynu, która poszukuje kryteriów jedności równoległe na dwóch płaszczyznach.

¹⁷ Już w tym miejscu należy wspomnieć o niezwykle intuicyjnym wykreślaniu granic tożsamości zachowań człowieka na gruncie prawa karnego materialnego. Nie powinno ulegać żadnej wątpliwości, że – z punktu widzenia zakazu multiplikacji przestępstw przez multiplikację ocen oraz koincydencji winy w czasie czynu – kryteria wyznaczania jedności czynów winny polegać na możliwie największej precyzji i klarowności, która wyłącza wszelką dowolność i rozbieżność ocen. Zob. H.-H. Jescheck, T. Weigend, *Lehrbuch des Strafrechts. Allgemeiner Teil*, Berlin 1996, s. 711.

¹⁸ A. Kaftal, *Prawomocność wyroków sądowych w polskim prawie procesowym*, Warszawa 1966, s. 237.

¹⁹ Wnikliwe przedstawienie, jakie zachowanie stanowi czyn w rozumieniu prawa karnego, znacznie przekroczyłyby zakres przedmiotowy tej pracy. Gruntowną analizę tego problemu podjął P. Kardas (*Zbieg przepisów ustawy w prawie karnym*, Warszawa 2011, s. 38–97).

²⁰ M. Cieślak, *Polskie prawo karne. Zarys systemowego ujęcia*, Warszawa 1995, s. 149 i n.; A. Wąsek, [w:] O. Górniok, M. Tokarczyk, *Kodeks karny. Komentarz*, t. 1: *Art. 1–116*, Gdańsk 2005, s. 157. A. Zoll wskazuje, iż chodzi tu o ten sam kompleks uzewnętrzniczonych ruchów. Por. A. Zoll, [w:] *Kodeks karny*, red. A. Zoll, t. 1, Kraków 2004, s. 180; wyrok SA w Katowicach z dnia 3 czerwca 2005 r., II AKa161/05, KZS 2005, nr 12, poz. 39.

²¹ F. Prusak, *op. cit.*, s. 119.

²² A. Zoll, [w:] *Kodeks karny. Komentarz*, red. W. Wróbel, A. Zoll, t. 1, Warszawa 2016, s. 31–86.

²³ W. Wróbel, A. Zoll, *Polskie prawo karne. Część ogólna*, Kraków 2010, s. 283.

²⁴ F. Prusak, *op. cit.*, s. 119.

²⁵ *Ibidem*.

Warto mieć w pamięci postulat wygłoszony przez A. Wąska, w gruncie rzeczy zasadzający się na podkreśleniu zakazu multiplikacji przestępstw przez multiplikację ocen, że „gdzie zasadnicze względy nie stają temu na przeszkodzie, należy przyjmować jedność czynu, a nie wielość czynów”²⁶.

Należy jednak wymienić okoliczności, które w poglądach doktryny procesu karnego wykluczają przyjęcie tożsamości zachowań. Jej brak występuje między formami stadialnymi usiłowania (art. 13 k.k.) i dokonania a fazą przygotowania (art. 15 k.k.), na którą składają się zupełnie inne czynności sprawcy. Podobnie rzecz ma się w odniesieniu do form zjawiskowych typu czynu zabronionego, w szczególności zmiany co do sprawstwa pojedynczego lub współsprawstwa²⁷. Rację trzeba przyznać M. Cieślakowi, który wskazuje, że „identyczność czynu zabronionego jest wyłączona, jeśli w porównywalnych jego określeniach zachodzą różnice tak istotne, że wedle rozsądnej życiowej oceny nie można ich uznać za określenie tego samego zdarzenia faktycznego”²⁸. Oznacza to, że nie tylko porównywalność znamion typu, lecz także przyjęcie przez modelowego obywatela ich obiektywnej przekonywalności ma istotny wpływ na dokonanie oceny odnoszącej się do tożsamości poddanego analizie zachowania sprawcy.

Kolejnym zagadnieniem problemowym, które warto zaprezentować przy analizie uzupełnienia zarzutów, jest kwestia, czy nowy czyn musi mieścić się w ramach zakreślonych postanowieniem o wszczęciu postępowania przygotowawczego²⁹. Rozważania odnoszące się do tego problemu doprowadziły do polaryzacji stanowisk w piśmiennictwie³⁰. Moim zdaniem czyn objęty postanowieniem modyfikującym nie musi mieścić się w wyżej wskazanych granicach. Trudny do zaakceptowania jest prezentowany przez T. Grzegorzycyca pogląd odmienny, który zakłada konieczność – w przypadku wykrycia, że sprawca popełnił inny, niż dotychczas mu zarzucany, czyn – wszczęcia nowego postępowania, a następnie, jeśli między nimi zachodzi łączność, wydania postanowienia o połączeniu spraw do wspólnego prowadzenia i przedstawienia zarzutów o ten nowy czyn³¹. Uważam, że takie założenie jest niespójne z zasadą szybkości procesu karnego i standardami ekonomiki procesowej (art. 2 § 1 pkt 4 k.p.k.). Zakres zastosowania

²⁶ A. Wąsek, [w:] O. Górniok, M. Tokarczyk, *op. cit.*, s. 153–155; *idem*, [w:] *Kodeks karny. Komentarz*, red. M. Filar, Warszawa 2016 (aktualizacja M. Kulik), s. 70; J. Majewski, „*Ten sam czyn*” jako jedna z przesłanek kumulatywnej kwalifikacji, [w:] *Zbieg przepisów oraz zbieg przestępstw w polskim prawie karnym*, red. J. Majewski, Toruń 2006, s. 43.

²⁷ R.A.Stefański, *Modyfikacja...*, s. 87.

²⁸ Zob. M. Cieślak, *Polska procedura karna. Podstawowe założenia teoretyczne*, Warszawa 1971, s. 279.

²⁹ R.A.Stefański, *Modyfikacja...*, s. 81.

³⁰ Por. W. Grzeszczyk, *Kodeks postępowania karnego. Komentarz*, Warszawa 2012, s. 374; T. Grzegorzycyk, *Kodeks postępowania karnego. Komentarz*, t. 1, Warszawa 2014, s. 1079.

³¹ *Ibidem*; *idem*, *Zmiana postanowienia o przedstawieniu zarzutów w postępowaniu karnym*, „Zeszyty Naukowe Akademii Spraw Wewnętrznych” 1973, nr 2–3, s. 164 i n.

art. 314 k.p.k. pozwala postawić zarzut podejrzanemu o nowy czyn i nie uzależnia dopuszczalności tej czynności od granic postępowania przygotowawczego. Komentatorzy³² wskazują, że nie ma potrzeby wydawania kolejnych postanowień o wszczęciu postępowania w zakresie ujawnionych nowych czynów podejrzanego. Konsekwentne przestrzeganie odmiennego założenia znacznie przedłużałoby tok postępowania przygotowawczego, a w jaskrawych przypadkach uczyniłoby z art. 314 k.p.k. przepis pusty³³.

W piśmiennictwie zwraca się uwagę również na dylemat, czy postanowienie modyfikujące powinno zawierać, oprócz nowych czynów, także te objęte pierwotną decyzją o pociągnięciu do odpowiedzialności karnej³⁴. W myśl dominującego stanowiska nie ma konieczności powtarzania zarzutów w treści nowego postanowienia. Przemawia za tym fakt, że uzupełnienie zarzutu stanowi zupełnie nową decyzję, ale – co warto raz jeszcze podkreślić – nieprowadzącą do dezaktualizacji uprzedniego postanowienia³⁵. W sukurs temu stwierdzeniu idzie orzecznictwo Sądu Najwyższego, który skonstatował, iż uprzednio przedstawiony zarzut nie traci na aktualności³⁶. Co prawda, nie można uznać odmiennej praktyki za uchybienie procesowe³⁷, jednakże może prowadzić w konsekwencji do ponownego uzasadnienia zarzutów już raz postawionych podejrzanemu³⁸. Mimo faktu, że przedstawienie wszystkich zarzutów w jednej decyzji nabiera przejrzystego charakteru dla podejrzanego, opowiadam się za ich niedublowaniem w treści postanowienia modyfikującego.

CZYN O ZMIENIONEJ W SPOSÓB ISTOTNY POSTACI

Postanowienie o zmianie zarzutów należy wydać w sytuacji, gdy zachodzi konieczność zarzucenia czynu w zmienionej w istotny sposób postaci. Przyjąć należy, że okoliczność istotnej zmiany zarzucanego czynu ma miejsce tylko i wyłącznie w odniesieniu do zmiany opisu bądź postaci czynu, przy założeniu o niezmienności jego granic³⁹. Musi być zachowana ontologiczna tożsamość czynu,

³² K. Boratyńska, [w:] *Kodeks postępowania karnego. Komentarz*, red. A. Sakowicz, Warszawa 2016, s. 735–736; R.A. Stefański, [w:] *Kodeks postępowania karnego...*, s. 383.

³³ M. Rusinek, *Niezmiennność przedmiotu postępowania karnego a gwarancje oskarżonego*, [w:] *Z problematyki funkcji procesu karnego*, red. T. Grzegorzczak, J. Izydorczyk, R. Olszewski, Warszawa 2013, s. 485.

³⁴ P. Hofmański, E. Sadzik, K. Zgryzek, *op. cit.*, s. 133.

³⁵ R.A. Stefański, *Modyfikacja...*, s. 82.

³⁶ Wyrok SN z dnia 30 września 2009 r., I KZP 1/09, „Orzecznictwo Sądu Najwyższego – Izba Karna i Wojskowa” 2009, nr 12, poz. 99.

³⁷ Odmiennie stanowisko w tej kwestii zajął M. Gabriel-Węglowski (*Regulamin prokuratury...*).

³⁸ P. Hofmański, E. Sadzik, K. Zgryzek, *op. cit.*, s. 133.

³⁹ J. Kosonoga, [w:] *System Prawa Karego Procesowego. Postępowanie przygotowawcze*, red. R.A. Stefański, Warszawa 2016; F. Prusak, *op. cit.*, s. 120.

ponieważ zmianie ulegają istotne – z punktu widzenia prawa do obrony – okoliczności, lecz niemające wpływu na ocenę tożsamości zachowania zarzucanego podejrzanemu⁴⁰. Nadal mamy do czynienia z tym samym zewnętrznym zachowaniem się domniemanego sprawcy, którego zmianie ulegają jego doniosłe elementy⁴¹. Nie wpływa na tę ocenę ujawnienie nowego zachowania, które – spięte z innymi klamrą krótkich odstępów czasu i z góry powziętego zamiaru – tworzy czyn ciągły w myśl art. 12 k.k.⁴² Oznacza to, że nie każda zmiana opisu implikuje konieczność wydania postanowienia modyfikującego, lecz tylko ta mająca przedmiot istotności⁴³.

Nie ulega żadnej wątpliwości, że modyfikacja czynu zawiera w sobie elementy ocenne odnoszące się do karnoprawnych elementów składających się na treść inkryminowanego zachowania stanowiącego czyn zabroniony pod groźbą kary⁴⁴. W doktrynie podnosi się, że istotny charakter mają zmiany w zakresie okoliczności modalnych⁴⁵ czynu (np. czasu i miejsca⁴⁶ realizacji znamion⁴⁷). Relewantne z punktu widzenia oceny są również takie okoliczności, jak wystąpienie skutku (przy przestępstwach materialnych) czy zmiana rozmiarów szkody⁴⁸,

⁴⁰ Wyrok SN z dnia 30 września 2009 r., I KZP 1/09, „Orzecznictwo Sądu Najwyższego – Izba Karna i Wojskowa” 2009, nr 12, poz. 99.

⁴¹ M. Gabriel-Węglowski, *Glosa do wyroku SN z dn. 30.09.2009 r. I KZP 1/09*, LEX/el. 2010.

⁴² P. Hofmański, E. Sadzik, K. Zgryzek, *op. cit.*, s. 133.

⁴³ Jako egzemplifikację można wskazać, jako istotną, na zmianę w zakresie wartości przedmiotu czynności wykonawczej, która może implikować zastosowanie typu kwalifikowanego, np. z art. 294 § 1 k.k. Zob. także: W. Grzeszczyk, *Kodeks postępowania karnego...*, s. 374; S. Stachowiak, *op. cit.*, s. 33.

⁴⁴ F. Prusak, *op. cit.*, s. 120.

⁴⁵ M. Gabriel-Węglowski, *Regulamin prokuratury...*

⁴⁶ W wyroku z dnia 30 maja 1985 r. (I KR 119/85, „Orzecznictwo Sądów Polskich i Komisji Arbitrażowych” 1986, nr 9, poz. 193) Sąd Najwyższy przyjął, że „niedostatki postanowienia modyfikującego zarzuty, polegające na wadliwym oznaczeniu czasu lub miejsca popełnienia przez podejrzanego zarzucanego mu czynu, mogą zostać usunięte wyłącznie poprzez zwrot prokuratorowi akt postępowania przygotowawczego celem uzupełnienia postępowania przygotowawczego, w trybie art. 345 k.p.k., a dokonanie zmian dopiero w treści aktu oskarżenia stanowi istotny brak postępowania przygotowawczego”. W związku z uchyleniem tego ostatniego przepisu trzeba się było liczyć z tym, że uchybienia popełnione w przedśądowej fazie procesu mogły przeniknąć do postępowania jurydykcyjnego i na sądzie ciążył obowiązek, w trybie art. 399 § 1 k.p.k., udzielenia informacji o dopuszczalnej zmianie kwalifikacji prawnej czynu zarzucanego oskarżonemu. Nowelizacja Kodeksu postępowania karnego z dnia 11 marca 2016 r., która weszła w życie 15 kwietnia 2016 r., wprowadziła art. 344a k.p.k., który brzmieniem odpowiada art. 345 k.p.k. przed dniem 1 lipca 2015 r., co implikuje wniosek, że powyższa uwaga nie będzie mieć zastosowania. Sąd ponownie jest władny zwrócić prokuratorowi akta postępowania przygotowawczego celem jego uzupełnienia, jeśli akta te wskazują na istotne braki.

⁴⁷ K. Boratyńska, *op. cit.*, s. 673; Z. Brodzisz, [w:] *Kodeks postępowania karnego. Komentarz*, red. J. Skorupka, Warszawa 2015, s. 759; R.A. Stefański, [w:] *Kodeks postępowania karnego...*, s. 384.

⁴⁸ T. Grzegorzczak, *Kodeks postępowania karnego...*, s. 1080.

mające wpływ na zmianę formy stadialnej w pochodzie przestępstwa *iter delicti*, lub uznanie za typ kwalifikowany.

Tryb zmiany zarzutów znajdzie zastosowanie, gdy w pierwotnie wydanym postanowieniu, na podstawie art. 313 k.p.k., w sposób nieprawidłowy zostały określone niektóre okoliczności faktyczne zarzucanego zachowania⁴⁹. Zasadnie można mówić o zmianie zarzutów także w przypadku realizacji przez domniemanego sprawcę więcej niż jednej, lecz nie wszystkich członów, alternatywy, składających się na czynność sprawczą.

Powyższe wyliczenie nie stanowi katalogu enumeratywnie określonego, lecz ma na celu wskazanie na różnorodny charakter okoliczności wpływających w sposób istotny na charakter czynu zabronionego, wiążących się ze zmianami w znamionach zarówno strony przedmiotowej, jak i podmiotowej typu⁵⁰. Nie można ich ograniczać wyłącznie do okoliczności przemawiających na niekorzyść podejrzanego⁵¹.

W toku postępowania przygotowawczego przeprowadzane czynności procesowe mogą doprowadzić do uzupełnienia, zawężenia bądź rozszerzenia zarzucanego czynu karalnego⁵², co nie zawsze implikuje konieczność zmiany także kwalifikacji prawnej⁵³. Z uzupełnieniem zarzucanego czynu mamy do czynienia w przypadku ujawnienia nowych okoliczności należących do istoty inkryminowanego zachowania⁵⁴, chociażby gdy czynność sprawcza ujęta jest w sposób alternatywny. Wykrycie realizacji kolejnych czynności i następnie ich ujęcie w decyzji modyfikującej ma obrazować stopień bezprawia faktycznie popełniony przez potencjalnego sprawcę. Zawężenie czynu polega na usunięciu z dotychczasowego opisu znamion, elementów, które na podstawie zgromadzonego materiału dowodowego nie miały miejsca, a które w sposób dostateczny były uzasadnione na wcześniejszym etapie postępowania⁵⁵. Rozszerzenie natomiast polega na takim wzbogaceniu znamion typu czynu zabronionego, że zachowanie dotychczas zarzucane podejrzanemu stanowi inne przestępstwo. Następuje to najczęściej przez wykrycie znamion kwalifikujących⁵⁶.

W przypadku analizy modyfikacji postanowienia o przedstawieniu zarzutów, spowodowanej istotną zmianą zarzucanego czynu, nie można nie odnieść się do

⁴⁹ Wyrok SN z dnia 30 maja 1985 r., I KR 119/85, „Orzecznictwo Sądów Polskich i Komisji Arbitrażowych” 1986, nr 9, poz. 193.

⁵⁰ R.A. Stefański, *Modyfikacja...*, s. 85.

⁵¹ Odmienne stanowisko w tej kwestii zajął F. Prusak (*op. cit.*, s. 120).

⁵² F. Praškiewicz, J. Tylman, *Zmiana oskarżenia w procesie karnym powszechnym*, „Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Łódzkiego” 1958, nr 9, s. 181; postanowienie SA w Katowicach z dnia 19 sierpnia 2009 r., II AKz 553/09, „Orzecznictwo” 2009, nr 4, poz. 24.

⁵³ Z. Brodzisz, *op. cit.*, s. 759.

⁵⁴ R.A. Stefański, [w:] *Kodeks postępowania karnego...*, s. 384.

⁵⁵ *Idem*, *Modyfikacja...*, s. 85.

⁵⁶ T. Grzegorzczak, *Zmiana postanowienia...*, s. 167.

kwestii poruszonych w wyroku Sądu Najwyższego z dnia 30 września 2009 r.⁵⁷ Judykat ten porusza kilka interesujących problemów z punktu widzenia omawianego zagadnienia. Kluczowym z nich jest rozstrzygnięcie w przedmiocie, czy zarzucenie podejrzanemu wykluczających się zarzutów należy uznać za uzupełnienie czy za zmianę postanowienia o postawieniu w stan podejrzenia. O kontrolerskim charakterze sprawy będącej przedmiotem kognicji Sądu Najwyższego świadczy nie tylko złożoność stanu faktycznego⁵⁸, co przejawiało się w obszernym uzasadnieniu, ale także przekazanie sprawy przez zwykły skład składowi poszerzonemu⁵⁹ oraz sporządzenie zdania odrębnego⁶⁰ przez dwóch sędziów powiększonego składu. Powyższe obrazuje, że wykładnia operatywna art. 314 k.p.k. dopuszcza różną interpretację, którą w sposób racjonalny można uzasadniać, a która ma niebagatelne znaczenie dla praktyki stosowania prawa. W szczególności chce położyć nacisk na argumentację zawartą w *votum separatum*, gdyż w poglądach doktryny znalazła ona bez mała tyle samo zwolenników⁶¹, co przeciwników⁶². Na uwagę zasługuje również odmiennosc poglądów Prokuratury Apelacyjnej, która popierała kasację, oraz Prokuratury Krajowej, wnoszącej o jej oddalenie.

Autorzy zdania odrębnego zaproponowali, aby uznać, że następuje zmiana, a nie uzupełnienie, zarzutu również w tych przypadkach, gdy organ ścigania przedstawia zarzut, którego ewentualne przypisanie, łącznie z uprzednio zarzucanym, jest wykluczone. Ta konstatacja wzbudziła najwięcej wątpliwości wśród przedstawicieli doktryny procesu karnego, biorąc pod uwagę, że czyny, których jednoczesne przypisanie sprawcy jest niemożliwe, nie mieszczą się w ramach ontycznej tożsamości wymaganej przy zmianie zarzutów. Taka interpretacja jest sprzeczna z wynikami wykładni językowej art. 314 k.p.k.⁶³, gdzie jest mowa

⁵⁷ I KZP 1/09, „Orzecznictwo Sądu Najwyższego – Izba Karna i Wojskowa” 2009, nr 12, poz. 99.

⁵⁸ M. Gabriel-Węglowski, *Glosa do wyroku SN z dn. 30.09.2009...*

⁵⁹ Co oznacza, że zwykły skład Sądu Najwyższego powziął poważne wątpliwości co do wykładni prawa i na podstawie art. 59 ustawy z dnia 23 listopada 2002 r. o Sądzie Najwyższym (Dz.U. z 2013 r., poz. 499) odroczył rozpoznanie sprawy oraz przedstawił zagadnienie prawne składowi siedmiu sędziów SN.

⁶⁰ P. Hofmański, A. Siuchniński, *Zdanie odrębne do wyroku SN z dn. 30.09.2009 r. I KZP 1/09*, LEX/el. 2010.

⁶¹ A. Rybak-Starczak, *Glosa do wyroku SN z dn. 30.09.2009 r. I KZP 1/09*, „Palestra” 2011, nr 7–8, s. 128 i n.; P. Hofmański, E. Sadzik, K. Zgryzek, *op. cit.*, s. 134; A. Lach, *Glosa do wyroku SN z dn. 30.09.2009 r. I KZP 1/09*, LEX/el. 2010; T. Grzegorzczak, *Kodeks postępowania karnego...*, s. 1081 i n.

⁶² M. Gabriel-Węglowski, *Glosa do wyroku SN z dn. 30.09.2009...*; A. Jaworski, J. Kucharska, *Glosa do wyroku SN z dn. 30.09.2009 r. I KZP 1/09*, „Orzecznictwo Sądów Polskich” 2011, nr 2, s. 112 i n.; M.J. Szewczyk, *Glosa do wyroku SN z dn. 30.09.2009 r. I KZP 1/09*, „Prokurator” 2011, nr 3–4, s. 114 i n.; R.A. Stefański, *Przegląd uchwał Izby Karnej oraz Izby Wojskowej Sądu Najwyższego w zakresie prawa karnego procesowego za 2009 r.*, „Wojskowy Przegląd Prawniczy” 2010, nr 2, s. 107.

⁶³ *Idem*, *Modyfikacja...*, s. 88.

o czynie w zmienionej w sposób istotny postaci. Implikuje to wniosek, że konieczne jest, aby prawnokarnej ocenie poddawany był ten sam czyn. Jednakże dopuszczalne jest odstępianie od wyników wykładni językowej, jeżeli szczególnie względy celowościowe i funkcjonalne za tym przemawiają⁶⁴. Tak, moim zdaniem, jest w tym przypadku, ponieważ *per se* zarzucenie podejrzanemu czynów wzajemnie się wykluczających, które wynika z prawa materialnego, oznacza rezygnację z dalszego uznawania go za sprawcę czynu objętego pierwotną decyzją⁶⁵ i powyższy aspekt należy rozpatrywać w kontekście zmiany, a nie uzupełnienia postawionych podejrzanemu zarzutów. Biorąc pod uwagę, że w przedmiotowej sprawie prokurator nie wydał postanowienia o wyłączeniu materiałów sprawy do odrębnego postępowania i nie umorzył postępowania⁶⁶, co finalnie doprowadziło do konsumpcji skargi karnej⁶⁷, ta argumentacja jest najbardziej przekonująca.

CZYN ZAKWALIFIKOWANY Z SUROWSZEGO PRZEPISU

Przesłanką wydania postanowienia o zmianie zarzutów jest także potrzeba zakwalifikowania czynu z surowszego przepisu. Z treści art. 314 k.p.k. jasno wynika, że nie każda zmiana kwalifikacji prawnej wymusza na organie procesowym sporządzenie nowego postanowienia o pociągnięciu do odpowiedzialności karnej⁶⁸. Gdyby odczytywać zakres zastosowania wspomnianego przepisu, przedstawiając na wykładni językowej, modyfikacja kwalifikacji prawnej czynu byłaby ograniczona wyłącznie do wypadków, gdy czyn objęty nową decyzją podlegałby subsumcji tylko i wyłącznie z przepisu przewidującego surowszą sankcję prawnokarną. Takie założenie miałoby charakter antygwarancyjny i abstrahowałoby od *ratio legis* art. 314 k.p.k., gdyż jego celem jest poinformowanie podejrzanego

⁶⁴ Zasadnie można mówić o konieczności przełamania wyników wykładni językowej tylko i wyłącznie, gdy zachodzi konieczność poszanowania fundamentalnej dla całego systemu prawa obowiązującego w danym państwie wartości lub zasady. Jednakowoż warto w tym miejscu zaznaczyć, że proces wykładni jednak musi przebiegać w granicach wyznaczonych przez możliwości językowo-znaczeniowe znamion. Odmienna praktyka mogłaby rażąco odbiegać od poszanowania funkcji gwarancyjnej prawa karnego. Zob. L. Leszczyński, *Zagadnienia teorii stosowania prawa. Doktryna i tezy orzecznictwa*, Kraków 2004, s. 132 i n.; P. Wiatrowski, *Dyrektywy wykładni prawa karnego materialnego w judykaturze Sądu Najwyższego*, Warszawa 2013, s. 59 i n.

⁶⁵ T. Grzegorzczak, *Kodeks postępowania karnego...*, s. 1082.

⁶⁶ P. Hofmański, A. Siuchniński, *op. cit.*, s. 32.

⁶⁷ Wnikliwa analiza problematyki konsumpcji skargi karnej poprzez wydanie postanowienia o umorzeniu postępowania przygotowawczego w przypadku uzupełniania zarzutów, lub brak tej decyzji procesowej w przypadku ich zmiany, znacznie przekraczałyby zakres przedmiotowy omawianego zagadnienia. W związku z tym nie zostanie ona podjęta, w szczególności też dlatego, że powyższe zagadnienie wiąże się z wysoce skomplikowaną kwestią niepodzielności procesu karnego.

⁶⁸ S. Stachowiak, P. Wiliński, B. Janusz-Pohl, *Zmiana kwalifikacji prawnej w toku postępowania karnego*, [w:] *Współzależność prawa karnego materialnego i procesowego*, red. Z. Cwiąkałski, G. Artymiak, Warszawa 2009, s. 116.

go o tym, jaki zarzut na nim ciąży i umożliwienie skutecznej obrony⁶⁹. Mając powyższe na uwadze, należy sformułowaniu „surowszy przepis” nadać szersze znaczenie niż *expressis verbis* z niego wynika. Trzeba również podkreślić, że konieczność wydania nowego postanowienia przy zmianie kwalifikacji na surowszą w trybie art. 314 k.p.k. zachodzi także wtedy, gdy okoliczności faktyczne uzasadniają przypuszczenie, że *in concreto* nie nastąpi wymierzenie surowszej sankcji⁷⁰.

Podając się oceny, która kwalifikacja prawna zarzucanego czynu jest surowsza, trzeba mieć na uwadze całokształt regulacji normatywnych mających wpływ na sytuację procesową podejrzanego, a w szczególności ten przepis, którego sankcja upoważnia do zastosowania wyższego wymiaru kary⁷¹. Wyższy wymiar sankcji określonej w przepisie części szczególnej kodeksu karnego lub ustawy pozakodeksowej to nie jedyny czynnik, który należy brać pod uwagę. Ponadto należy uwzględnić obligatoryjność orzeczenia środka karnego (art. 39 k.k.), przypadku bądź środka kompensacyjnego⁷², dopuszczalność (bądź jej brak) zastosowania środka probacyjnego⁷³ czy zabezpieczającego⁷⁴, możliwość nadzwyczajnego obostrzenia lub złagodzenia kary⁷⁵. W doktrynie wskazuje się też, wśród okoliczności wpływających na wyższy wymiar kary, na ciągłość przestępstw (art. 91 k.k.), chulikański charakter popełnionego czynu (art. 57a k.k. w zw. z art. 115 § 21 k.k.), powrotność do przestępstwa (art. 64 k.k.) czy uczynienie sobie z przestępstwa stałego źródła dochodu (art. 65 k.k.)⁷⁶.

Wskazać należy, że brak wiedzy o aktualnym kształcie zarzutu, a co za tym idzie o granicach odpowiedzialności karnej, a w tym przypadku o jej potencjalnej redukcji, może w sposób ujemny wpłynąć na taktykę prowadzonej obrony⁷⁷. Podejrzany nie zdaje sobie bowiem sprawy, że swe siły i środki powinien skierować ku aktualnie ciężącemu na nim zarzutowi⁷⁸. Nie powinno ulegać żadnej wątpliwości, że powyższa argumentacja jest racjonalna i koresponduje z zasadą rzetelnego procesu karnego.

Wielokrotnie już w piśmiennictwie, wśród uwag *de lege ferenda*, pojawiał się postulat, by zmienić zakres zastosowania art. 314 k.p.k. w tym kierunku, aby także kwalifikacja równorzędna lub łagodniejsza dla podejrzanego była objęta

⁶⁹ Z. Brodzisz, *op. cit.*, s. 739–740; R.A. Stefański, [w:] *Kodeks postępowania karnego...*, s. 385.

⁷⁰ P. Hofmański, E. Sadzik, K. Zgryzek, *op. cit.*, s. 135.

⁷¹ M. Gabriel-Węglowski, *Regulamin prokuratury...*

⁷² Środki te zostały określone w rozdziale Va Kodeksu karnego.

⁷³ Środki te zostały określone w rozdziale VIII Kodeksu karnego.

⁷⁴ J. Kudrelek, *op. cit.*, s. 60.

⁷⁵ J. Bafia, *Zmiana kwalifikacji prawnej czynu w procesie karnym*, Warszawa 1964, s. 81.

⁷⁶ J. Peczeniuk, *op. cit.*, s. 48.

⁷⁷ M. Kurowski, [w:] *Kodeks postępowania karnego. Komentarz*, red. D. Świecki, t. 1, Warszawa 2017, s. 1140–1141; R.A. Stefański, *Modyfikacja...*, s. 90.

⁷⁸ S. Stachowiak, P. Wiliński, B. Janusz-Pohl, *op. cit.*, s. 116.

obowiązkiem sporządzenia decyzji modyfikującej uprzednio wydane zarzuty⁷⁹. Nie jest to dezyderat, który można traktować jako *novum*, co nie odbiera mu charakteru doniosłości. W przypadkach, gdy nowy zarzut nie jest oparty na surowszej kwalifikacji prawnej, obowiązek wydania postanowienia modyfikującego nie wynika wprost z ustawy karnoprocesowej⁸⁰. W piśmiennictwie powstała koncepcja wypełnienia tej luki w prawie poprzez analogiczne stosowanie art. 399 k.p.k., który odnosi się do sygnalizacji dokonywanej przez sąd stronom co do możliwej zmiany kwalifikacji prawnej czynu⁸¹. Moim zdaniem zastosowanie *per analogiam legis* art. 399 k.p.k. w postępowaniu przygotowawczym nie ma racjonalnego uzasadnienia, ponieważ inna jest rola przedstawienia i modyfikacji zarzutów⁸² i inny charakter ma zmiana kwalifikacji prawnej przed sądem *meriti*. Również nie bez podstaw ulokowanie obu instytucji świadczy o ich różnych funkcjach w postępowaniu karnym. Mając na uwadze tok postępowania przygotowawczego, za w pełni dopuszczalne należy uznać udzielenie informacji podejrzanemu o zmianie kwalifikacji prawnej na łagodniejszą w toku zaznajomienia z materiałami zgromadzonymi w czasie śledztwa bądź dochodzenia⁸³, a także poprzez doręczenie odpisu aktu oskarżenia, w którym ujęto zmodyfikowany czyn. Powyższe wątpliwości interpretacyjne wzmacnia dodatkowo fakt wprowadzenia do § 141 ust. 2 Regulaminu wewnętrznego urzędowania powszechnych jednostek organizacyjnych prokuratury⁸⁴ *verba legis* konieczności wydania postanowienia modyfikującego, gdy względy obrony podejrzanego na to wskazują⁸⁵.

⁷⁹ Zob. D. Tarnowska, *op. cit.*, s. 164; M. Gabriel-Węglowski, *Regulamin prokuratury...*; W. Grzeszczyk, *Kodeks postępowania karnego...*, s. 375; *idem*, *Postępowanie przygotowawcze...*, s. 69 i n.; T. Grzegorzczak, *Kodeks postępowania karnego...*, s. 1080.

⁸⁰ S. Stachowiak, P. Wiliński, B. Janusz-Pohl, *op. cit.*, s. 116.

⁸¹ D. Tarnowska, *op. cit.*, s. 87 i n.; W. Grzeszczyk, *Kodeks postępowania karnego...*, s. 375.

⁸² A. Kiełtyka, [w:] *Zbiór orzeczeń z zakresu prawa karnego procesowego wraz z komentarzami*, red. K. Klugiewicz, Warszawa 2012, s. 91.

⁸³ W przypadku, gdy podejrzanzy złożył wniosek o końcowe zapoznanie z materiałami sprawy w trybie art. 321 k.p.k.

⁸⁴ Rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 7 kwietnia 2016 r. – Regulamin wewnętrznego urzędowania powszechnych jednostek organizacyjnych prokuratury (Dz.U. z 2016 r., poz. 508).

⁸⁵ Nie bez racji M. Gabriel-Węglowski (*Regulamin prokuratury...*) wskazuje, że po raz kolejny regulacje Regulaminu prokuratorskiego wykraczają poza zakres delegacji ustawowej z art. 314 k.p.k. Akt wykonawczy, jakim jest rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości w postaci Regulaminu prokuratorskiego, z założenia ma doprecyzować, a nie zastępować, jak to ma w tym przypadku miejsce, regulacje zawarte w Kodeksie postępowania karnego. Zob. także: Z. Brodzisz, *op. cit.*, s. 758 i n. W tym przypadku warto jednak zaznaczyć potencjalny pozytywny wpływ tej regulacji na praktykę prokuratorską modyfikacji zarzutów.

MODYFIKACJA ZARZUTÓW PRZEDSTAWIONYCH W UPROSZCZONYCH FORMACH

Omówiona wyżej procedura ma pełne zastosowanie, jeżeli prowadzono postępowanie przygotowawcze w formie śledztwa. W dochodzeniu, gdy nie wydano postanowienia o przedstawieniu zarzutów w trybie art. 313 k.p.k., a ograniczono się jedynie do wykonania czynności określonych w art. 325g k.p.k. bądź 517c k.p.k., ich modyfikacja następuje w drodze uzupełniającego przesłuchania podejrzanego. Uzupełnić to należy o stwierdzenie, że także w postępowaniu w niezbędnym zakresie, o którym mowa w art. 308 § 2 k.p.k., gdy prokurator, w sprawach do śledztwa przynależnych, nie wydał formalnie decyzji o pociągnięciu do odpowiedzialności karnej, ma zastosowanie przytoczona procedura⁸⁶.

Jeżeli organ dochodzeniowy nie skorzystał z dopuszczalnej uproszczonej formy, uzupełnienie bądź zmiana ciężącego na podejrzanym zarzutu może nastąpić wyłącznie poprzez wydanie postanowienia modyfikującego w trybie art. 314 k.p.k.⁸⁷ Te same uwagi odnoszą się do przypadku przekształcenia dochodzenia w śledztwo.

Modyfikacja zarzutów aktualizuje uprawnienie podejrzanego do żądania podania mu ustnie podstaw zarzutów oraz doręczenia ich uzasadnienia na piśmie. Brak jest jakichkolwiek przesłanek do tego, aby art. 313 § 3 k.p.k. nie miał w tym zakresie zastosowania.

BIBLIOGRAFIA

- Bafia J., *Zmiana kwalifikacji prawnej czynu w procesie karnym*, Warszawa 1964.
- Boratyńska K., [w:] *Kodeks postępowania karnego. Komentarz*, red. A. Sakowicz, Warszawa 2016.
- Brodzisz Z., [w:] *Kodeks postępowania karnego. Komentarz*, red. J. Skorupka, Warszawa 2015.
- Cieślak M., *Polska procedura karna. Podstawowe założenia teoretyczne*, Warszawa 1971.
- Cieślak M., *Polskie prawo karne. Zarys systemowego ujęcia*, Warszawa 1995.
- Gabriel-Węglowski M., *Glosa do wyroku SN z dn. 30.09.2009 r. I KZP 1/09*, LEX/el. 2010.
- Gabriel-Węglowski M., *Regulamin prokuratury. § 121–272 i 329–345*, LEX/el. 2013.
- Grzegorzczak T., *Kodeks postępowania karnego. Komentarz*, t. 1, Warszawa 2014.
- Grzegorzczak T., *Zmiana postanowienia o przedstawieniu zarzutów w postępowaniu karnym*, „Zeszyty Naukowe Akademii Spraw Wewnętrznych” 1973, nr 2–3.
- Grzeszczyk W., *Kodeks postępowania karnego. Komentarz*, Warszawa 2012.
- Grzeszczyk W., *Postępowanie przygotowawcze w kodeksie postępowania karnego*, Warszawa 2012.
- Hofmański P., Sadzik E., Zgryzek K., *Kodeks postępowania karnego. Komentarz*, t. 2, Warszawa 2011.
- Hofmański P., Siuchniński A., *Zdanie odrębne do wyroku SN z dn. 30.09.2009 r. I KZP 1/09*, LEX/el. 2010.
- Jaworski A., Kucharska J., *Glosa do wyroku SN z dn. 30.09.2009 r. I KZP 1/09*, „Orzecznictwo Sądów Polskich” 2011, nr 2.

⁸⁶ P. Piszczek, *Postępowanie uproszczone w polskim procesie karnym. Model kodeksowy*, Olsztyn 2004, s. 184–185.

⁸⁷ T. Grzegorzczak, *Kodeks postępowania karnego...*, s. 1083.

- Jescheck H.-H., Weigend T., *Lehrbuch des Strafrechts. Allgemeiner Teil*, Berlin 1996.
- Kaftal A., *Prawomocność wyroków sądowych w polskim prawie procesowym*, Warszawa 1966.
- Kardas P., *Zbieg przepisów ustawy w prawie karnym*, Warszawa 2011.
- Kiełtyka A., [w:] *Zbiór orzeczeń z zakresu prawa karnego procesowego wraz z komentarzami*, red. K. Klugiewicz, Warszawa 2012.
- Kmiecik R., *Przedstawienie, zmiana i rozszerzenie zarzutów w postępowaniu przygotowawczym (na tle problematyki niezmienności i niepodzielności przedmiotu procesu karnego)*, [w:] *Problemy wymiaru sprawiedliwości karnej. Księga jubileuszowa Profesora Jana Skupińskiego*, red. H. Kuczyńska, J. Kosonoga, J. Jakubowska-Hara, A. Błachnio-Parzych, Warszawa 2013.
- Kosonoga J., [w:] *System Prawa Karnego Procesowego. Postępowanie przygotowawcze*, red. R.A. Stefański, Warszawa 2016.
- Kudrelek J., *Instytucja przedstawienia zarzutów w polskim procesie karnym*, „Policja” 2003, nr 1–2.
- Kurowski M., [w:] *Kodeks postępowania karnego. Komentarz*, red. D. Świecki, t. 1, Warszawa 2017.
- Lach A., *Glosa do wyroku SN z dn. 30.09.2009 r. I KZP 1/09*, LEX/el. 2010.
- Leszczyński L., *Zagadnienia teorii stosowania prawa. Doktryna i tezy orzecznictwa*, Kraków 2004.
- Majewski J., „*Ten sam czyn*” jako jedna z przesłanek kumulatywnej kwalifikacji, [w:] *Zbieg przepisów oraz zbieg przestępstw w polskim prawie karnym*, red. J. Majewski, Toruń 2006.
- Peczeniuk J., *Instytucja przedstawienia zarzutów w świetle przepisów kodeksu postępowania karnego*, „Wojskowy Przegląd Prawniczy” 1993, nr 3–4.
- Piszczyk P., *Postępowanie uproszczone w polskim procesie karnym. Model kodeksowy*, Olsztyn 2004.
- Postanowienie SA w Katowicach z dnia 19 sierpnia 2009 r., II AKz 553/09, „Orzecznictwo” 2009, nr 4, poz. 24.
- Prądkiewicz F., Tylman J., *Zmiana oskarżenia w procesie karnym powszechnym*, „Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Łódzkiego” 1958, nr 9.
- Prusak F., *Pociągnięcie do odpowiedzialności karnej w procesie karnym*, Warszawa 1973.
- Rogalski M., *Tożsamość czynu w procesie karnym*, „Państwo i Prawo” 2005, z. 6.
- Rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 7 kwietnia 2016 r. – Regulamin wewnętrznego urzędowania powszechnych jednostek organizacyjnych prokuratury (Dz.U. z 2016 r., poz. 508).
- Rusinek M., *Niezmiennność przedmiotu postępowania karnego a gwarancje oskarżonego*, [w:] *Z problematyki funkcji procesu karnego*, red. T. Grzegorzczak, J. Izydorczyk, R. Olszewski, Warszawa 2013.
- Rybak-Starczak A., *Glosa do wyroku SN z dn. 30.09.2009 r. I KZP 1/09*, „Palestra” 2011, nr 7–8.
- Stachowiak S., *Przedstawienie zarzutów w kodeksie postępowania karnego*, „Prokuratura i Prawo” 1999, nr 2.
- Stachowiak S., Wiliński P., Janusz-Pohl B., *Zmiana kwalifikacji prawnej w toku postępowania karnego*, [w:] *Współzależność prawa karnego materialnego i procesowego*, red. Z. Cwiakalski, G. Artymiak, Warszawa 2009.
- Stefański R.A., [w:] *Kodeks postępowania karnego. Komentarz*, red. J. Bratoszewski, t. 2, Warszawa 2004.
- Stefański R.A., *Modyfikacja zarzutów*, „Prokuratura i Prawo” 2013, nr 12.
- Stefański R.A., *Przegląd uchwał Izby Karnej oraz Izby Wojskowej Sądu Najwyższego w zakresie prawa karnego procesowego za 2009 r.*, „Wojskowy Przegląd Prawniczy” 2010, nr 2.
- Szewczyk M.J., *Glosa do wyroku SN z dn. 30.09.2009 r. I KZP 1/09*, „Prokurator” 2011, nr 3–4.
- Tarnowska D., *Instytucja przedstawienia zarzutów w polskim procesie karnym*, Szczecin 2013.
- Ustawa z dnia 23 listopada 2002 r. o Sądzie Najwyższym (Dz.U. z 2013 r., poz. 499).
- Wąsek A., [w:] O. Górniok, M. Tokarczyk, *Kodeks karny. Komentarz*, t. 1: *Art. 1–116*, Gdańsk 2005.
- Wąsek A., [w:] *Kodeks karny. Komentarz*, red. M. Filar, Warszawa 2016 (aktualizacja M. Kulik).

- Wiatrowski P., *Dyrektywy wykładni prawa karnego materialnego w judykaturze Sądu Najwyższego*, Warszawa 2013.
- Wróbel W., Zoll A., *Polskie prawo karne. Część ogólna*, Kraków 2010.
- Wyrok SA w Katowicach z dnia 3 czerwca 2005 r., II AKa161/05, KZS 2005, nr 12, poz. 39.
- Wyrok SN z dnia 30 maja 1985 r., I KR 119/85, „Orzecznictwo Sądów Polskich i Komisji Arbitrażowych” 1986, nr 9, poz. 193.
- Wyrok SN z dnia 30 września 2009 r., I KZP 1/09, „Orzecznictwo Sądu Najwyższego – Izba Karna i Wojskowa” 2009, nr 12, poz. 99.
- Zoll A., [w:] *Kodeks karny*, red. A. Zoll, t. 1, Kraków 2004.
- Zoll A., [w:] *Kodeks karny. Komentarz*, red. W. Wróbel, A. Zoll, t. 1, Warszawa 2016.

SUMMARY

The key assumption of this text is to present, as clearly as possible, the phenomenon of modification of charges in criminal proceedings. The author briefly examines the premise of Article 314 of the Code of Criminal Procedure and problems related to them.

Keywords: modification of charges; supplementing the charges; change of charges; Article 314 of the Code of Criminal Procedure

STRESZCZENIE

Kluczowym założeniem niniejszego tekstu jest przedstawienie w sposób możliwie najbardziej klarowny fenomenu modyfikacji zarzutów w procesie karnym. Autor pokrótce analizuje przesłanki aplikacji art. 314 k.p.k. i problemy z nimi związane.

Słowa kluczowe: modyfikacja zarzutów; uzupełnienie zarzutów; zmiana zarzutów; art. 314 k.p.k.

